

אשית עצות בנפשי

שיעורים ושיחות

ממורינו דאש

הישיבה שליט"א

ק"א

שנה ג'

פרשת חוקת

תשפ"ה

ליל שישי פרשת
חוקת תשפ"ב

שיעור למחנכים בתלמוד תורה
יסודי התורה בלעיקוד

לשמיעת השיעורים

קול ברסלב: 1212-444-9191

– פנימי –

יוצא לאור על ידי תלמידי היכל הקודש
בני ברק יצ"ו

להערות והארות: ushiseb@gmail.com

ליל שישי פרשת חוקת תשפ"ב

הדרן עלך מסכת יבמות

גמרא, רבינו מתחיל את הספר עם ביאור מאמרי רבה בר בר חנה במסכת בבא בתרא, ר' נתן מביא שרבה בר בר חנה התגלה לרבינו בחלום, וביקש ממנו שיכניס עצמו לבאר את דבריו, והוא יגלה לו סודות נוראים בכוונת הדברים, ורבינו מתחיל את התורה הראשונה על מאמרו של רבה בר בר חנה, שראה גל מגלי הים שרוצה להטביע ספינה, הגל היה נראה כמו אש לבנה [מלאך המזיק – רשב"ם], והכו עליו עם מקל, שחקוק עליו 'אהיה אשר אהיה', ודברים אלו הם פלא גדול, ורבינו מבאר באופן נפלא עד מאוד, והפלא הגדול ביותר הוא שדברי רבינו המבארים את דברי חז"ל הנסתרים, מונחים בקרן זוית, יש היום כל כך הרבה גמרות שמבארים את הגמרא, ומביאים כל מיני פירושים לעזור לבאר את הגמרא, וכשמגיעים למימרות של רבה בר בר חנה, הם לא יודעים איך לבאר, והם מביאים את כל מיני פירושים שיש, ומשום מה הם מפחדים להכניס את דברי רבינו בפירוש הש"ס, הרי דברי רבינו מבארים כל כך יפה את המאמרים, רבינו מונח בצד, וב"ה שכאן בהיכל הקודש יכולים ללמוד את דברי רבינו.

היצר רוצה להטביע אותנו

רבינו מבאר שהגל עם המלאך המזיק

היום הוא יום גדול אצלנו, סיימנו היום מסכת יבמות, ביקשתי מהגבאים שיערכו כאן סיום מסכת, הם שאלו אותי אם זה נכון לעשות סיום כל יום, מילא אם היו מסיימים מסכת פעם בכמה שנים... נכבד את הדיין בסיום המסכת. הדרן עלך. "א בלאט גמרא דאס איז מיין לעבן, א בלאט גמרא דאס איז מיין שטרעבן, א בלאט גמרא דאס איז מיין נייעס, א בלאט גמרא דאס גיבט מיר חיות, איך בין א ש"ס איד, די שכינה אויף מיר רוהט, תנאים און אמוראים זיי זענען מיינע פריינט, ס'וועט מיר ארויסנעמען פון אלע קלעמען, א בלעטעלע גמרא דאס האב איך אין מיין האנט" [דף גמרא זה החיים שלי, דף גמרא זה השאיפה שלי, דף גמרא זה החדשות שלי, דף גמרא נותן לי חיות, אני בקיא בש"ס, השכינה שורה עלי, תנאים ואמוראים הם החברים שלי, זה יוציא אותי מכל מיצר, דף גמרא זה משהו שנשאר אצלי ביד].

מימרותיו של רבה בר בר חנה

חסדי השם יתברך שזכינו לסיים מסכתא נוספת, זכינו ללמוד כל יום דף גמרא, רבינו הקדוש מתחיל את הספר הקדוש ליקוטי מוהר"ן, בגדולת לימוד

ורחבן ששה טפחים, ששה זה אות ו', אות ו' נראה כמו מקל, התורה הקדושה היא המקל נגד היצר, ועל התורה חקוק 'אהיה אשר אהיה', שמותיו הקדושים של הקב"ה חקוקים על התורה, רק על ידי התורה אפשר להינצל מהגלים הנוראים, סיימנו עכשיו מסכת יבמות, והגמרא מספרת בסוף המסכת, שרבן גמליאל סיפר שהיה על ספינה, וראה ממול ספינה טובעת ומאוד הצטער כי שם היה התנא ר' עקיבא, והתנא נטבע בתוך הים, וכשעלה ליבשה ראה את ר' עקיבא, שאלו רבן גמליאל, בני מי הציל אותך, ענה לו ר' עקיבא, נזדמן לי דף של ספינה, נזדמן לו דף, על ידי הדף גמרא ניצול מטביעה, כשלומדים כל יום דף גמרא ניצולים מטביעה.

חשיבות של דף גמרא

רבינו אומר ש'ספינה' הוא לשון חשיבות, ספון, הדף גמרא הוא דף של ספינה, זה הדבר החשוב ביותר, לא הולכים לישון לפני שלומדים את הדף, אין שום תירוץ ללכת לישון לפני זה, בפרט כאן בהיכל הקודש שאפשר לגרוס, מוהרא"ש היה אומר שה'דין וחשבון' אצלינו בבית דין של מעלה, יהיה יותר קשה מה'דין וחשבון' במקומות אחרים, כי אחרים לא יודעים שאפשר לגרוס, הם לא יודעים שמי שלא מבין והוא גורס זה גם נחשב ללימוד, ולכן רוב האנשים נופלים מלימוד התורה, כשרואים שזה לא בשבילם, וכששואלים אותם מה עשו בעולם הזה שבעים שנה, הם יענו שהם לא הבינו גמרא, אני זוכר שכשנכנסתי לישיבה גדולה החלטתי שאני הולך להשתנות, אני לא ממשיך את המשחקים של ישיבה קטנה, אני הולך ללמוד, אני נכנסתי לשיעור בר"ח חשוון ולא ידעתי מה המגיד שיעור רוצה ממני, הוא

הכוונה ליצר הרע שהוא מלאך ורוצה להזיק אותנו, ורק רוצה להטביע אותנו בעבירות ובנסיונות כבדים, ובמחלוקות של דברי הבל, ועם בלבולים נוראים, הרי כמה שנים האדם כבר נמצא כאן בעולם הזה, בן אדם יורד לעולם לכמה שנים בודדות, מתחננים אליו לפני שיוורד לכאן, תהי צדיק ואל תהי רשע, תעסוק רק בתורה ובמצוות, תניח תפילין, זה ישאר איתך לתמיד, תלבש ציצית זה ישאר איתך לנצח, מגיע שבת קודש, שומרים את השבת, לא לכל אחד יש נסיון להשתמש בטלפון בשבת, אבל יש אנשים שיש להם נסיון לעשות איזה פעולה במזגן ויכולים ללחוץ בשינוי וכו', אבל שומרים שבת, ושומרים בשבת גם אם חם, וגם אם הטשולנט נכבה וזה קר, התכלית זה תורה ומצוות ושמירת שבת, אברכים קונים כאן בית, לא רוצים לדור בשכירות, רוצים בית לתמיד, זה לא לתמיד, זה לכמה שנים בודדות, אבל בבית יכולים לצבור דברים לתמיד ולנצח נצחים, יכולים לשמור שבת, יכולים להשקיע בילדים ולחנך אותם לתורה ולמצוות, לשמוע אותם בסבלנות ולא להתעצבן מהם, וברגע שהיהודי רק מגיע לעולם הזה, מגיע הגל שרוצה להטביע אותו בעבירות.

המלאך שרוצה להפיל את האדם

לפעמים העבירה נראית כמו מלאך של אש, היצר הרע מגיע לפעמים באיצטלא של קדושה, בלבוש של מלאך, ואומר לאדם: אתה פגמת, אתה כבר אבוד, לא יהיה ממך כלום, והאדם חושב שזו מדרגה גדולה להיות שבור, שברון לב, היצר מפיל את האדם ליאוש, וממשיך רבינו לבאר את דברי רבה בר בר חנה, מה העצה ליצר זה שרוצה להטביע אותנו, מכים אותו במקל, המקל היא התורה הקדושה, הלוחות היו ארכן ששה טפחים

עם הפרנסה, מה יהיה עם הדירה שלי, כל כמה ימים מגיע דאגה חדשה, מה יהיה עם ההורים שלי, מה יהיה עם אשתי, עכשיו התקשרו מהתלמוד תורה, ועכשיו מהבית ספר לבנות, עכשיו אני לא מרגיש טוב, עכשיו אשתי לא מרגישה טוב, כל הזמן מגיע עוד גל ועוד גל, אבל אם אוחזים בדף, גורסים את הגמרא, צולחים את כל הגלים, הלוואי ויוכלו ללכת לשיעור וללמוד עם חברותא וללמוד בהבנה, אבל מי שלא מצליח ללכת לשיעור ואין לו חברותא, שלא יכנס למיטה בלי ללמוד גמרא, רבינו אמר שזה גם נחשב ללימוד, אין צריכים בלימוד רק האמירה, לומר הדברים כסדר, ובמילא יבין.

דרך הלימוד – מתנה לבחורי ישיבות

אני תמיד חושב על כך שאם הייתי יודע מדרך הלימוד כשהייתי בחור, הייתי מרוויח כל כך הרבה, מוהרא"ש סיפר תמיד שנודע לו מדרך הלימוד בגיל חמש עשרה, זה הגיל האידיאלי ביותר, גם סבא שלי הרה"ק מקארלסבורג התחיל ללמוד בגיל חמש עשרה, וגם למד הרבה בעיקר בדרך הלימוד, יש כאן קבוצה של ילדים בקריה, שלומדים כל ערב את הדף עם מגיד שיעור, וישבתי איתם השבוע ואמרתי להם שאני מקנא בהם, גם אני הייתי רוצה לדעת מהסוד הזה בתור ילד ובחור, סיפרתי להם כמה שרציתי להיות בחור טוב, כמה שרציתי להיות ירא שמים, אני זוכר את כל הרצונות והשאיפות שלי, ולא ידעתי מה לעשות, הייתי כל כך מיואש כי ניסיתי כל כך הרבה דברים ולא הצלחתי, לא היה לי אף אחד שיגיד לי להתחיל מחדש ויגיד לי שיש דרך הלימוד, ב"ה שלא עזבתי את הרצונות והשאיפות שלי, ומצאתי את מוהרא"ש ונתן לי את העצות של רבינו.

לא הסביר את הגמרא, אלא מיד נכנס לראשונים ואחרונים של הסוגיא, והבנתי שזה לא בשבילי, וד' עשה לי נס שאחז"צ היה שם מגיד שיעור שלמד בקיאות, והוא לא נתן לבחורים ליפול, הוא הסביר כל דבר ודבר, עד שדברי הגמרא ב"ה נכנסו לראש, וכל פעם שאני פוגש אותו אני אומר לו תודה שהוא נתן טעם טוב בגמרא, אבל שאר הבחורים שלא קיבלו מגי"ש כזה נופלים לגמרי, ולא יודעים מה לעשות כל היום בישיבה, מוהרא"ש היה נותן את המשלים על הבחורים בישיבות, מה הבחורים עושים כשאין להם מה לעשות, מסתובבים ליד הטלפון ציבורי, מכניסים מטבע ומוציאים, או שעושים שיחות גוביינא וכדו', אבל אנחנו יודעים את הסוד, יודעים שעיקר הלימוד היא אמירה, וגם אם שוכחים זה נחשב ללימוד, ככה רבינו גילה לנו, ולכן אין לנו שום תירוץ בבית דין של מעלה, מה נענה שם, למה לא למדנו.

התורה מסייעת לעבור את הגלים הקשים

ב"ה סיימנו מסכת יבמות, מהמסכתות הקשות בש"ס, עכשיו מתחילים כתובות, אני רוצה לעשות קמפיין אצל אנשי שלומינו, מקטן עד גדול, גם המוכשרים ביותר וגם עם הראש החלש ביותר, גם מי שיש לו פרנסה בהרחבה, וגם מי שאין לו כלל פרנסה, כל אחד יפתח את הגמרא כל יום ויגרוס את התיבות של הגמרא, אתם תראו שעל ידי זה הספינה לא תטבע, גם אם יבואו אליכם גלים גדולים, ויראה כאילו שהכל הולך להיטבע, כאילו שהעולם הולך להיגמר, אתם תצליחו לשרוד את זה, ולא תטבעו, בדף גמרא יכולים למצוא הגנה מכל הבעיות ומכל הצרות, תסתכלו טוב ותראו שבמשך היום האדם נמצא כל הזמן בדאגות, מה יהיה עם זה ומה יהיה עם זה, מה יהיה

מעט העולם יחרב, עוד מעט הכלכלה תקרוס, ואחרי זה צריך לחפש טיפולים נפשיים, במקום לשמוע חדשות תקחו את הדף גמרא, שם תמצאו חיים אמיתיים.

דף גמרא מביא שלום בית

אני אומר לכל האברכים הטריים ולחתנים, שאם רוצים שהאשה תעריך אותם, שיפתחו את הגמרא בבית, וגם האברכים המבוגרים יכולים להיתפס לזה, תמיד אפשר להתחדש, כשהייתי במירון ניגש אלי רב אחד, יהודי עם זקן לבן וקפוטה כחולה [של רבנים], ואמר לי, שאחד התלמידים שלי בבית שמש מביא לו כל שבוע את המכתבים, והוא ממש בכה, ואמר לי, שהוא עכשיו בשנה ראשונה, והצלתי לו את החיים, הוא אומר שכל המשפחה השתנתה, הילדים והנכדים אוהבים לעלות אליהם, הוא לא סיים לברך, רבינו אמר שהוא יכול לקרב גם מבוגרים אבל הענין שלו הם בני הנעורים, גם מבוגרים יכולים להיות בני הנעורים, אי אפשר שהבעל ישב למעלה בראש השולחן והיא תכניס לו את הדגים והמרק וכו', כשלא עושה שום דבר שאפשר להעריך אותו, מה אתה תעשה אם היא תתיישב בראש השולחן והיא תגיד לך תביא דגים, זה נכון שהקב"ה ברא כך את עולמו שהבעל מנהל את השולחן שבת, ואנחנו לא ח"ו כמו הליברלים שאומרים שכולם שווים, אבל אם אתה רוצה שיהיה קיום לבית שלך כפי התורה וכפי רצון השם, אתה צריך לעשות משהו שהיא תעריך אותך, היא תביא לך אוכל, והיא תכבס לך את הבגדים והיא תגהץ לך את הבגדים כשהיא מעריכה אותך, אם אתה מגיע הביתה ואתה פותח גמרא, היא תעשה לך הכל, היא תנקה את הבית ותשטוף את הכלים, כשבעל מתלונן שהיא לא מעריכה אותו, שלא

לא להתייאש

יש כאן כמה מקומות באיזור הזה מחוץ לקרית ברסלב, שפותחים את הבית כנסת רק בימי ראש השנה ויום כיפור, הדבר הזה מגיע מיאוש, אנשים ניסו להתפלל וללמוד ולא הצליחו, והגיעו להחלטה שזה לא בשבילם, ומספיק להם שיתפללו בר"ה ויום כיפור, ולכן צריך צדיק שיעודד את האנשים, צריך להיות מקורב לרבינו שיגיד לא להתייאש, להתחיל עוד פעם ועוד פעם, אני אומר את זה כאן לבחורים, מה הסיפור איתכם, יש לכם את דרך הלימוד, תתפסו את זה בשתי ידיים, אתם יכולים לגדול תלמידי חכמים וצדיקים גדולים, וגם אם אתם לא רוצים להיות תלמיד חכם ולא דיין, אבל אתם יכולים לגדול אנשים מאושרים ומצליחים, התורה מביאה הצלחה התורה מביאה אושר, החיים בלי תורה הן חיי מוות, אין לזה שום טעם, אולי נראה לך שאנשים מבלי את ימיהם בלי תורה הם עושים טיולים ומסיבות, אבל תסתכלו עליהם לאורך זמן, תראו איך הם נראים אחרי זה כשמתבגרים, ומצד שני תסתכלו על האנשים שלומדים, איך שמיום ליום הם נהיים יותר ויותר חכמים ומאושרים, זקני תלמידי חכמים כל זמן שמזקינים דעתם מתיישבת עליהם, אני לא יכול לתת לכם שמות, תסתכלו על הסבים שלכם, איך שהם נראים כעת ומה הם עשו בצעירותם.

דף גמרא במקום חדשות

מה שאנחנו מדברים כעת על דף של ספינה, זה המינימום, אבל כמובן שאפשר וצריך ללמוד יותר מזה, כי אין מה לעשות עם היום, בן אדם מסיים את העבודה שלו, מה עכשיו, האם ילך סתם להאזין לקווי הנייעס, מה יש לשמוע שם, הם מחפשים מאחורי הקלעים להביא איזה פחד, עוד

הבגדים, אני פותח את הארון והכל מוכן יפה, תודה רבה, אם יום אחד תפתח את הארון ותראה שאין לך מה ללבוש, אתה כבר תדע איך להעיר לה על זה שאין בגדים בארון, ושכחת שאתמול ושלשום כן היה לך, ומישהי הכינה את זה, תן לה מילה טובה על כך, תודה שכיבסת לי את הבגדים, תודה שסידרת את הבית, אחרי זה תתן לה מילים יותר עמוקות, על האדם עצמו, לא רק על המעשים שעשתה, אני מאוד מעריך אותך, את החיים שלי, תגיד בקול 'אני מודה לך השיי'ת שיש לי אשה כזאת', 'תודה על החיים הטובים שלי', ומשום מה זה מאוד קשה להגיד את זה, קל יותר לבן אדם לעבוד קשה ולסדר את כל הבית כדי להרגיע אותה, מאשר לתת לה מילה טובה, ולכן צריך להתפלל על כך, רבש"ע תעזור לי שאוכל לתת לה מילים טובות, שלא אהיה כזה איש יבש, אולי אני מגיע מבית הונגרי ולכן זה יותר קל, אבל אני מכיר כאן אברכים מבית הונגרי וזה עדיין מאוד קשה להם, ומתחילים לחשוב, מה היא תגיד על זה, זה לא נכנס עכשיו, היא תחשוב שאני רוצה משהו, תפסיק לחשוב ותן מילה טובה.

להקשיב לאשה

אתה נכנס הביתה, תדרוש יפה בשלומה, תגיד יפה ערב טוב, ותשב לידה כמה דקות, תגיד לה שהיא תספר לך איך עבר היום, אל תרוץ לדברים שלך, שהיא תספר לך מי מהילדים לא הקשיב ומי כן הקשיב, אין לך עצה לתת לה על כך, אבל אתה יכול להקשיב לה, אתה והיא שניכם לא מסתדרים עם הילדים, העצות של הראש ישיבה נראים יפים מאוד בדרשות, ובפועל אתה רואה שבבית שלך שום דבר לא עובד, אבל בינתיים תקשיב לה, אשה לא צריכה עצות, היא צריכה שיקשיבו לה, שהיא תוציא את כל הכאב שיש לה,

יתלונן עליה, התלונה היא עליו, למה היא לא מעריכה אותו, אם היא תדע שיש לה בעל טוב ובעל מסור ובעל חשוב היא תעריך אותו, ומוהרא"ש אמר לנו שאחד הדרכים לגרום לאשה להעריך את הבעל, זה אם היא רואה שהוא לומד תורה.

לא להתחכם – לעיית לדברי הצדיקים ויראו פלאות

אל תבוא להגיד לי שאצלי זה לא עובד, אשתי לא צריכה שאני אלמד, תקשיב לדברי הצדיקים, אני לא אמרתי לך שתלמד כל היום בבית, אשתך רוצה שתשוחח איתה, היא רוצה שתעזור בבית, אבל היא גם רוצה לראות שיש לך איזה קשר לתורה ולהקב"ה, אם אתה תפתח את הגמרא בבית בכל יום ותגרוס לעצמך דף גמרא בקול וניגון הגמרא, אתה תראה שדברים ישתנו, זה לא יקרה ביום אחד ולא ביומיים, לאט לאט היא תתחיל להעריך אותך, היא תבשל לך ותנקה את הבית, זה לא משהו שאתה תצטרך לבקש, אבל זה יקרה לכך, כמוכן שצריך עוד דברים לעשות לכך, צריך לדבר יפה בבית, אם מקללים ואם מדברים לא יפה ופוגעני, כמוכן שאתה לא יכול לצפות לכלום, אין בית אם לא מדברים יפה, אם תדבר יפה ודיבורים רכים ובעדינות, תראה איך הבית משתנה מקצה לקצה.

מילים טובות בבית

הדבר הקשה ביותר בשלום בית, זה לתת מילה טובה לאשה, לא כל אחד מסוגל לעשות את זה, אבל זה הדבר החשוב ביותר, כל כך קשה לבן אדם להוציא מהפה כמה מילים טובות, תתחילו להגיד את זה על הדברים הטכניים, תתחילו עם האוכל, תודה על מה שעשית, כל כך טעים האוכל שבישלת והכנת, תודה על

מתעצבן בכל פעם שהיא מתקשרת אליך, אולי אני מספר יותר מדי סיפורים אישיים, אבל אני כל כך מרוצה ממה שקיבלתי ממוהרא"ש לכן אני מספר לכם, ב"ה שאף פעם לא היו לי בעיות שלום בית, ואף פעם לא צעקתי בבית, אבל קיבלתי מתנה ממוהרא"ש, שאני תמיד מרים לה את הטלפון, לפני זה לא הייתי עונה, אם אני בכולל ואם אני בתלמוד תורה, לא מתקשרים אלי להפריע לי באמצע... אבל מוהרא"ש נתן לי להבין שזה החיים שלי, וחייבים להבין שהיא הכי חשובה, ואם אתם מרגישים צורך בעשיית חסד רק עם רכב עם חלונות שחורים, אשיג לכם חלונות שחורים ואזעקה, וכשהיא מתקשרת שהיא צריכה עזרה, תרוצו מהר הביתה עם הרכב, ותהיו בארגון חסד, ותעשו את זה עם כל הנשמה וכל השמחה.

להוריד את הראש ולהיכנע

ודבר זה גם מרומז בסיפור של רבן גמליאל, שר' עקיבא אמר לו 'דף של ספינה נזדמן לי ובכל גל וגל נענעתי לו ראשי, מכאן אמרו חכמים אם יבואו רשעים על האדם ינענע לו ראשו, אמרתי באותה שעה כמה גדולים דברי חכמים'. צריך לנענע את הראש, וזה גם בחוץ כשיש עסק עם אנשים אחרים, מי שרב עם מישהו, בסוף רב עם עצמו, מי שחושב שהוא ניצח משהו, לא ניצח את אף אחד, מוהרא"ש סיפר על מישהו שהמשטרה רצתה לאזוק אותו, והוא ניסה להתחמק, וכמובן שהצליחו לשים עליו האזיקים, והסוף היה שאחרי ששחררו אותו הוא היה צריך ללכת לרופא שיתקן לו את השברים ביד, הוא חושב שהוא מצליח לריב עם מישהו, הוא רב רק עם עצמו, והדברים קל וחומר כשזה נוגע בבית, מותר לה להגיד מילה, היא רוצה

את כל הפחדים, ואת כל מה שהיא חושבת שלא טוב בבית, אל תיבהל, בשקט תקשור את עצמך להקב"ה, ותן לה להוציא את הכל, אחרי שהיא פירקה את הכל, יהיה כבר יותר קל בבית, תגיד לה כמה מילים מנחמות, מהיום יהיה יותר טוב, אני בעז"ה יעזור לך יותר, תקשיב לה, זו מצווה כל כך גדולה, היא עובדת כל כך קשה בבית ורק צריכה שיקשיבו לה, עכשיו פותחים כאן בקריה ארגון הצלה, וחשבתי אולי צריך לפתוח ארגון של בעלים שמקבלים על עצמם שכנשותיהם מתקשרים הם מוכנים ללכת מיד הביתה ולהקשיב לנשותיהם, נעשה ארגון שאם האשה מתקשרת הם הולכים הביתה ולא ממשיכים לשוחח בבית מדרש, אם היא מבקשת עזרה הולכים לעזור לה, אם היא מתקשרת עונים לה לטלפון, היום לא צריך בכלל להחזיק את הטלפון ביד, זורקים באוזן איזה שעועית ומקשיבים [בלוטוס], שהיא תדבר, שהיא תפרוק את כל מה שיש לה על הלב.

לעשות חסד ולעזור בבית ולהרים לה את הטלפון

לפעמים אני נוסע עם נהגי מוניות גויים, מבארא פארק לוויילאמסבורג, זה יכול לקחת שעה שלימה הדרך, והוא כל הזמן הזה בטלפון עם אשתו, הגוי הזה הוא מהגר מאיזה מדינה, שהצליח להיכנס לארה"ב, והשאיר שם את אשתו וילדיו, הנהג לא מדבר מילה, אשתו מדברת שעה שלימה, והוא נותן לה לדבר ורק מקשיב, רבינו אמר שמכל הדברים צועק השם, אז אני לומד מזה את הדרך להקשיב, הרי זו אשתך, האמא של ילדיך, למה שלא תקשיב לה, כשהיית חתן הגעת לשאול אם מותר לדבר עם הכלה, עכשיו היא רוצה לדבר איתך, וזה לא מעניין אותך, זה חייב להיות שהבעיה אצלך, למה אתה

שחושב שאשתו היא אשה רעה, יתבונן ויראה שהבעיה אצלו, כי פעם הוא כן היה מרוצה ממנה, וכן היה לו טוב, ומה קרה עכשיו, אולי הגיע הזמן לחזור לשמור על העיניים, אין שלום בית אם לא שומרים על העיניים, אם רואים ראיות אסורות יש דמיונות בראש ולא מרוצים בבית.

שמירת עיניים – מביא סבלנות לילדים

אברך מתחבא עם טלפון או עם טאבלט וכל שם וחניכא דאית ליה, ורואה ראיות אסורות, הוא פוגע רק בעצמו, אין לו שלום בית, אין לו חינוך ילדים, אין לו סבלנות לילדים, הילדים מעצבנים אותו, הוא מגיע הביתה ונותן להם סטירות, אבא שמרביץ לילדים חייב לחזור מהר בתשובה, אני לא מדבר אם נותן איזה סטירה קטנה על היד כשילד לא מציית, אבל לבוא הביתה ולזרוק חפצים על הילדים זה דבר נורא, אברך סיפר לי שאבא שלו רב, והוא שבר עליו עשרות קולבים, נס שאנשים מדברים אלי ככה יש לי מה להגיד בשיעורים... האברך רק התקרב עכשיו והוא ממשיך את השיטה של אבא שלו, כי זה מה שהוא ראה, אברך שמכה את הילדים שלו חייב לחזור בתשובה, רבינו אומר שמי שנופל בפגם הברית מרביץ לאנשים, צריך לשמור על העיניים ואז לא מתעצבנים מהילדים, ויש סבלנות לחנך אותם.

להורות לד' שהתחתנו

הדבר הקשה ביותר זה לבוא הביתה ולדבר יפה, אני לא יודע אם כאן בקריה הקשיבו לכל השיעורים בכל השנה, אני לא יודע אם אני יכול לספר את כל הסיפורים שאני מספר כל השנה, אולי אם תתחילו ללמוד גמרא ומשניות תצליחו לשמור על העיניים, ותהיו מרוצים בבית, כמה צריך

שתהיה בבית יותר מוקדם, היא צודקת, וגם אם תגיד שהסיפור לא בדיוק כמו שהיא אומרת, ואתה רוצה שראש הישיבה יקשיב לצד שלך, אני אומר לך בצורה ברורה, אני לא הולך להקשיב לצד שלך, תחפש מורה דרך אחר שיקשיב, ואני אומר לכולם, כל מי שיש לו איזה ריב עם אשתו ורוצה שאקשיב גם לצד שלו, אני לא הולך להקשיב, כי זה בכלל לא מעניין מה יש לך להגיד, גם אם אתה צודק, אני מוכן להגיד לך כבר עכשיו שאתה צודק עוד לפני שהקשבתי לך, אבל מוהרא"ש לימד אותנו שלבעל יש תמיד את הכח להסדיר את השלום בית, ולא נכנס כאן בכלל הנושא של 'צודק או לא צודק', תדבר אליה יפה, תקשיב לה, ותן לה מילים טובות.

תתן שוב ושוב

אנשי שלומינו נתבעים ונותנים, וזה מאוד מאוד יפה, כל הזמן יש קמפיין למשהו אחר, ונותנים עוד ועוד צדקה, אותו דבר זה בבית, אשתך רוצה עוד צדקה, ואף שכבר נתת לה, היא רוצה עוד צדקה, תקשיב לה שוב, תן לה שוב מילה טובה, תקנה לה עוד משהו, היא רוצה עוד צדקה, אולי אקנה לך פרס ואביא לך תעודה על כל צדקה שתתן לה, אם היא רוצה מאה זוגות נעליים, זה העבודת השם שלך, גם אם היא רק עכשיו קנתה בגד, היא רוצה עוד אחד, תקנה לה, כי זה העבודת השם שלך, העבודת השם שלך זה ההקשבה שלך, ואתה לא הולך לקבל על זה כבוד ולא שום דבר, אבל רבינו אמר לנו שזה עבודת השם לכבד את האשה, אז לכן נעשה את זה, ואם משהו קורה בבית והיא צועקת, תנענע את הראש ותתכופף, יש דיבור של מוהרא"ש שאמר 'אני מחייב את כל אחד שיהיה לו שלום בית', אני לא רוצה להיכנס לפרטים, וכל מי

אם בן אדם מרגיש שאין לו כח, שיבקש על זה מהקב"ה, ד' יעזור שנוכל ללמוד תורה בכל יום, מתחילים היום מסכת כתובות, כל אחד לוקח דף ליום לקמפיין, ואם אני מבין את הגמרא אני מבין, ואם אני לא מבין, אני מבין שאני יכול להיות צדיק ביום אחד, כי אני מקשיב לצדיק ואני גורס גמרא, זה דבר פלא שבעולם מקובל לגרוס זוהר הקדוש, עשו עכשיו ליקוט על תיקוני זוהר מכל הצדיקים שאמרו שזה טוב לגרוס את המילים של הזוהר גם אם לא מבינים, וכי הזוהר הקדוש היא תורה אחרת ח"ו, והלא הכל אותה תורה, תורת ד' תמימה, תגיד את התיבות של הגמרא, ותאמין שיום אחד תוכל לתקן את הכל, ויהיה לך שלום בית ונחת ופרנסה.

להיזהר בדיבורים נגד האמונה

קיבלתי מכתב חריף מדי מאבך, והבנתי את דברי חז"ל שעניות מעביר את האדם מדעתו ומדעת קונו, זה מכתב שאני לא יכול להכניס ב'עצתו אמונה', הוא מתחיל את מכתבו וכותב לי, שלהתפלל במנין לא מביא פרנסה, שחרית מנחה ומעריב לא מביא פרנסה, ולא לגעת בזקן לא מביא פרנסה, ולכבד את האשה לא מביא פרנסה, ולהתגבר על נסיונות בשמירת הברית לא מביא פרנסה, כי הוא ניסה את כל זה ואין לו פרנסה, חס ושלום לומר כן, דיבורים אלו הם דיבורים אסורים, אסור לדבר כך, תדבר עם השי"ת ותשיח את הלב, אם אתם רוצים לדעת מה עניתי לו תסתכלו בעצתו אמונה, את השאלה אסור להכניס, צריך לדעת שכל הדברים האלו כן מביאים פרנסה, שחרית מנחה ומעריב מביאים פרנסה, ודיוקנא קדישא מביאה פרנסה, ואם בינתיים אין פרנסה, צריך להודות להשי"ת על מה שיש, ואולי יש לך בינתיים לתקן,

להודות לד' שזכיתם להתחתן, הבחורים בוכים לי, ראש ישיבה תביא לי שידוך, הם בוכים בצדק רב, הם כבר לא יכולים יותר, יש בחורים שהם בוררים מה כן ומה לא, אבל אני מדבר על הבחורים שהם אומרים: ראש ישיבה, לא מעניין אותי כלום, תביא לי שידוך, אני רוצה להתחתן, אני רוצה להיות קדוש. וברוך השם אתה זכית והתחתנת, למה שלא תהיה עם הכרת הטוב להקב"ה, אתה מגיע הביתה תקשיב לה ותכבד אותה, מה זה המשפט החדש הזה שאני שומע לאחרונה מהאברכים, 'כשאני מגיע הביתה אני צריך את הספייס שלי' [צריך מרחב, חופש], עוד מעט היא תתן לך את כל הספייס, היא תלך ויהיה לך הרבה זמן להיות לבד, אף אחד לא יפריע, זה לא מצחיק בכלל, מגיע לבכות כאן, כי גם אם זה נכון שאתה חייב קצת ספייס, למה אתה אומר לה את זה, למה היא צריכה לשמוע את זה, אתה פוגע בה, לא אומרים לאשה אני צריך ספייס, זה מראה שאתה לא צריך אותה, תקשיב לה כמה דקות, תעזור לה כמה דקות, וכשאתה הולך למנחה, תנוח כמה דקות, ובמקום זה במנחה אתה מפטפט חצי תפילה.

להיזהר לא לדבר באמצע התפילה

כל כך מפריע לי האנשים שמזלזלים בתפילה, ומדברים באמצע התפילה, הרי יש כאן אברכים שחייבים ישועות, אסור לדבר באמצע התפילה, יש כאן ילד שמחכה שיהיה רפואה לאבא שלו, יש כאן אבך שמחכה לרפואה לאשתו, ואתה לא מתבייש ומדבר כאן באמצע התפילה, אם אתה רוצה לדבר תצא ותדבר בחוץ, אם אתה צריך ספייס, תבוא להתפלל, ותשב ותנוח, ורק תענה 'ברוך הוא וברוך שמו' ו'אמן', ואל תדבר עם אף אחד.

ואעפ"כ היצר מוצא מקום למריבה, למה לא הספיקו לעשות את זה ואת זה, רואים שזה היצר הרע, כוחות של קליפות, העיקר שתיכנס לשבת כשאתה לא שמח, ואני מבקש ממך שתוציא את היצר הרע מהבית, תוציא את המרה שחורה והעצבות, תקשיב לה, זה לא היא וזה לא אתה, זה רק הס"מ שמנסה להכניס בבית כל הקליפות האלו, אל תתנו לס"מ להיות בבית, תקשיב לה שוב ותרגיע אותה, מוהרא"ש סיפר שאצל הרה"ק ר' מרדכי מנדבורנא זי"ע הגיעה אמו, והתחילה לדבר נגד אשתו, והוא הקשיב לה לכל מילה, וכשהיא יצאה, הוא הוריד את הכיפה ונענע את זה והחזיר על ראשו, אחרי זה נכנסה אשתו הרבנית והתחילה לגדף את אמו, הוא הקשיב לה, וכשיצא הוריד את הכיפה ושוב נענע, והחזיר על ראשו, הוא מאוד הקשיב להם ולא לקח את הדברים ללב, לא נתן לאש להתפשט, אברך יקר, הדברים לא קשורים אליך, זה גזירת חז"ל של אשה וחמותה, אל תוסיף לזה אש, תרגיע ותקשיב, ד' יעזור לנו.

אם בגלגול זה ואם בגלגול קודם, אסור להקשות קושיות על הקב"ה.

להתבודד בקרית ברסלב

כאן בקריה יש את העצה הכי טובה לפרנסה, כי אפשר להתבודד הכי טוב, לא צריך אפילו לצאת, אתה עומד בחלון ורואה את העצים ואומר: רבש"ע אני צריך פרנסה, רבש"ע תעזור לי שיהיה שמח אצלי בשבת, רבש"ע אני צריך שידוכים לילדים, כך תדבר אל ד', גם אם הדיבורים שלך לא מסודרים, תפילה על זה ותפילה על זה, פתאום אתה חושב על העסק תבקש על העסק, פתאום אתה חושב על היצר הרע, תבקש על היצר הרע.

להיזהר מהס"מ בערב שבת

אבל דבר אחד אני מבקש ומתחנן אליכם, תלך הביתה ותפייס אותה, מחר כניסת השבת בשעה שמונה ועשרים בערב, אין מה לעשות ביום כזה ארוך,

שיעור למחנכים בתלמוד תורה יסודי התורה בלעיקווד

א' במדבר תשפ"ה

אמונה, ולכן המלמדים הם המחוננים הכי גדולים לחג הקרב ובא, לחג מתן תורה.

• הדבר הראשון והחשוב ביותר להצלחת המלמד היא: שידע המלמד שהכל תלוי איך הוא מסתכל על עבודת המלומדות שלו, איך הוא מסתכל על עצמו, כל מלמד צריך לדעת, רק אם הוא יודע שזו העבודה החשובה ביותר הוא יכול להצליח, הוא צריך לדעת שאין משהו יותר קדוש מלשבת עם הילדים וללמוד איתם תורה ואמונה, הרמב"ם פוסק בהלכות תלמוד תורה [פרק ב' הלכה ב'] אין מבטלין תלמוד תורה מפני בנין בית המקדש, אם יש כעת אזעקה בחוץ שמישיח הגיע, שומעים קול שופר של משיח, וההודעה הראשונה שמישיח מודיע, שצריך כוחות להכין את הבית המקדש, פוסק לנו הרמב"ם שהתלמוד תורה ממשיך כרגיל, לא מבטלים את התלמוד תורה, אין עוד משהו שמעכב בניית המקדש כמו תלמוד תורה, המלמד ממשיך לשבת עם הילדים ולא הולכים לעזור לבנות את בית המקדש.

• ובדין זה יש פלא גדול ברמב"ם, כי הרמב"ם לא נוהג לחזור על אותה הלכה פעמיים, ואילו דין זה אף שהרמב"ם כתב את זה כבר בהלכות תלמוד תורה, הוא חוזר על זה שוב בהלכות בית הבחירה [פרק א' הלכה י"ב], וכותב שוב, אין מבטלין תינוקות מפני בנין בית

• פותחין בכבוד האכסניא, זכות גדולה היא לי, לבוא ולחזק כאן את המנהל החשוב הרב ר' יואל העומד בראש המוסד, ואיתו המלמדים החשובים, אנו עומדים כעת קודם קבלת התורה, וכולנו יודעים את דברי חז"ל, שבשעה שהקב"ה רצה ליתן את התורה, הוא הסתובב בין האומות, ואף אומה לא רצתה לקחת את התורה, ורק בני ישראל רצו לקחת את התורה, ואומרים חז"ל [מדרש רבה שיר השירים א' ד'] שהקב"ה אמר לבני ישראל תנו לי ערבון שתקיימו את התורה, הרי תורה זו היא מתנה יקרה, ונבראה קודם בריאת העולם, והמלאכים לא רצו שיורידו את התורה, וביקש הקב"ה שיביאו ערבות לכך שיקבלו את התורה, כדאי לראות במדרש את הלשונות הנפלאים בזה, קודם הציעו בני ישראל שהאבות הקדושים יהיו ערבים, אמר להם הקב"ה שהם עצמן צריכים ערבין, ואח"כ אמרו שהנביאים יהיו ערבים, ועל כל דבר שרק הציעו לערבות לא הסכים לכך הקב"ה, עד שאמרו בנינו יהיו ערבים, ואמר הקב"ה, הם ערבים טובין, דכתיב מפי עוללים ויונקים יסדת עוז.

• ואם כן יש חלק גדול בקבלת התורה למלמדים היקרים, אשר יושבים עם הילדים מדי יום ביומו, ומדי שבוע בשבוע, כך יושבים שנה שלימה, ומלמדים אותם את התורה, מלמדים אותם יראת שמים, מלמדים אותם

• וכמובן חובת המנהל היא לעודד כל הזמן את המלמדים לכך, כי הצלחת התלמוד תורה אינה תלויה באורח שבא לדרוש, אלא במנהל שנמצא שם כל הזמן, האורח שבא לדרוש, זה כמו מישוהו שמבשל הרבה סירים, ומזמן לזמן הוא קורא למישוהו שיערבב קצת את המאכל בסיר שלא ישרף, הדרשן מגיע ומערבב קצת את הכף, ועבודת המנהל היא לתת את ההרגשה למלמדים שידעו שזו העבודה החשובה ביותר.

• הרבה פעמים אומרים לי מלמדים שהם צריכים חיזוק, שהם לא מצליחים להגיע לסדרי השיעורים שלהם, והיו רוצים ללמוד הרבה יותר לעצמם, ואני תמיד אומר להם, אין משהו יותר גדול מלשבת עם הילדים וללמוד איתם קצת חומש, או ללמוד איתם קצת משניות או גמרא, ועם הילדים הקטנים ללמוד עברי, ועם הילדים הקטנים יותר שרים כמה טוב להיות יהודי, לשיר לפני כל שבת ויו"ט.

• הדבר השני שחשוב מאוד להצלחת המלמד היא: לבנות את נפש הילד, כמו שאנחנו יודעים שאנשים מבוגרים שבורים בעיני עצמם, וכל הזמן יש להם מחשבות בראש, מה כבר יהיה איתי, מה יגדל ממני, אצל הילדים יש את המחשבות האלו ברמה הרבה יותר חזקה, הם לא יודעים לספר את זה, הם לא יודעים לבטא את זה, אבל אלו המחשבות שמסתובבים להם בראש, 'אני בין כה לא יוצלח', 'אני בין כה אבוד', ובפרט כשהילד מגיע מבית שההורים לא יודעים את עבודת החינוך, מעט מאוד הם ההורים שהם 'מחנכים', המון פעמים משפילים את הילד ופוגעים בו, צועקים עליו, אומרים לו כל מיני ביטויים שזוכר לכל החיים: אתה טיפש, אתה לא יוצלח, אתה

הבחירה, וראיתי כתוב בשם צדיקים, לבאר את הטעם שהרמב"ם חוזר פעמיים על אותה הלכה, ומבארים שקודם הרמב"ם כותב את ההלכה לגבי הלכות תלמוד תורה, שידעו המלמדים חשיבות לימוד התורה עם הילדים, שלא יעצרו את הלימוד לשום דבר, אף לא לבנין בית המקדש, ואחרי זה מדבר הרמב"ם לגבי בנין בית המקדש, אם אתה רוצה לבנות בית המקדש, אל תפריע למלמדים עם התינוקות, כי ישיבת המלמדים עם התינוקות בלימוד התורה, זה מה שעוזר לבנות את בית המקדש.

• מלמד שרוצה להצליח חייב להסתכל בצורה הכי טובה על עבודתו, היום עבודה זו כבר לא כל כך מבוזה כמו פעם, כשהיינו ילדים לקחו למלומדות רק מי שלא התאים לכלום, רק מי שלא הצליח לעשות שום דבר, נתנו לו להיות מלמד, אבל ברוך השם שעם השנים נעשה התעוררות בענין זה, ולוקחים היום אברכים מובחרים למלמדים, אברכים שהיו יכולים לנהל עסקים גדולים, והיו יכולים להיות ראשי כוללים, אבל בחרו בעבודה קדושה זו של לימוד עם התינוקות, אין דבר יותר גדול וחשוב מלשבת עם הילדים וללמוד איתם.

• מלמד שאוחז מעבודתו, ומכיר בזה שהוא עושה את העבודה החשובה ביותר, הברכה יכולה לחול אצלו, אם המלמד פשוט מחפש דרך לשלם שכירות ומשכנתא, והוא לא יכול לצאת לעבוד כי אצלו בבית לא יוצאים לעבוד, ויסתכלו עליו בעין רע, ולכן בחר להיות מלמד, במלמד כזה אני לא בטוח שהברכה יכולה לחול בעבודתו, חייבים להביט על עבודה קדושה זו בעין יפה, המלמד חייב לדעת אני עושה את העבודה החשובה ביותר, זוהי הנקודה הראשונה והחשובה ביותר.

לדעת שהוא חייב לשפוך מלא מילים טובות, והמלמדים לא קולטים, שיש את כמה הילדים המצויינים ורק עליהם מסתכלים, הרי אנחנו רק בני אדם, ויש ילדים שיש עליהם חן מיוחד, ובתת מודע הם מקבלים את המילים הטובות ואת היחס המיוחד, כשהמלמד שואל שאלה, וכמה ילדים מרימים אצבע שיש להם תשובה, ואנחנו לא מלאכים, ומבלי לחשוב פעמיים המלמד בוחר אוטומטי בילד הזה שיש לו חן, ותמיד יש את הילדים האלו שחסר להם חן, תמיד הם מגיעים עם אף מלוכלך, הם אפילו לא מרימים את האצבע שלהם, כי יודעים כבר שהמלמד לא ישאל אותם מה יש להם להגיד, המלמד חושב לעצמו, מה כבר יש לו להגיד לילד הזה.

• ולכן כל מלמד צריך להחזיק אצלו רשימה בנושא זה, כמו שיש לו רשימה מי הגיע לתלמוד תורה ומי לא, וכמו שיש לו רשימה כמה כל אחד ידע במבחן, כך הוא צריך רשימה למי הוא כבר נתן מילים טובות ולמי עוד לא, שיעשה לעצמו נקודה ליד כל שם שהוא כבר נתן מילה טובה.

• כשנהייתי מלמד, ראיתי אחרי כמה שבועות, שיש כמה ילדים שמקבלים ממני מילה טובה, ויש ילדים שלא, החלטתי לעשות רשימה ולסמן לעצמי נקודה ליד כל ילד שכבר נתתי לו מילה טובה, וכך אזכור לעבור לתת מילה טובה לכולם, הילדים ראו את הנקודות על הדף ומאוד תמהו מה זה, הם כל הזמן ניסו להבין מה זה, אמרתי להם שזה משהו פרטי שלי, ועד סוף שבוע היה לי תפקיד לעבור על כל הכיתה, ולתת לכל ילד מילה טובה, או איזה שיחה קטנה בצד, ועקבתי יום אחרי יום מה קורה ברשימה, האם כל ילד קיבל את מה

לא יודע כלום, ולפעמים יש הורים שעושים כל הזמן השוואות בין ילד לילד, שהילד יהיה כמו פלוני וכמו אלמוני, למה אתה לא כמוהו.

• חובה גדולה היא למלמד לבנות את נפש הילד, כל ילד חייב לקבל מהמלמד מילים טובות, שידע שהוא כן יכול, והוא כן שווה, והוא הולך לגדול ירא שמים, ושיש להקב"ה נחת רוח ממנו, המון המון מילים טובות.

• אם המנהל קרא לי לדבר כאן, כנראה שהוא מסכים שאגיד דברים מ'ברסלב', הרה"ק ר' נתן מברסלב אמר, 'על כל כף מוסר שאומרים, יש לשפוך קערה שלימה של חיזוק', כמו מי שלוקח תרופה מרה, כשרוצים לתת לילד תרופה מכינים קודם לכן כוס של מיץ תפוזים שיהיה לו מתוק, ושותה לפני התרופה ואחרי התרופה, ובאמצע דוחפים את הכפית של התרופה, היום ב"ה אפשר דרא והתרופה עצמה כבר מעורבת בדברים מתוקים, כשאנחנו היינו ילדים היה פחד להכניס תרופה בפה, ועל זה הזהיר ר' נתן, כשנותנים את התרופה לילד, וחייבים לתת תרופה, הילד חייב לשמוע מוסר, אבל לפני זה ואחרי זה הוא חייב קערה שלימה של חיזוק, שידע שהוא כן יכול להצליח, צריך להגיד לו שכך וכך לא מתנהגים וחייבים להיות בדרך ארץ למלמד ואסור לדבר כך וכך, אבל אתה ילד חשוב.

• כל ילד יש לו את הדברים שהוא מוכשר בהם, וצריך להדגיש לו את זה, צריך לפאר לו את זה ולדבר מזה, כמובן שחייב להיות דרך ארץ, הילדים חייבים לשבת על המקומות, הם חייבים לציית, הם חייבים ללמוד, הם חייבים להחזיק את האצבע בספר, אבל המלמד צריך

נראה עליו בכלל, מסכן, הוא מלא בקעקועים, אבל כעת רואים מה עשה המלמד שישב איתו לפני המון שנים וסיפר לו סיפורי צדיקים.

- ילדים קטנים אין להם בכלל בחירה, הם חייבים לבוא לתלמוד תורה, האמא אמרה להם לעלות על האוטובוס והולכים לחידר, כשהם גדלים יש בחירה לכל אחד, ומה נשאר אצלו, היראת שמים שהמלמד החדיר בו, ויש למלמד שני דרכים להכניס בהם יראת שמים, ואת שניהם חייבים לעשות, יש את הדרך הפשוטה להודיע להם שכר ועונש, וחייבים להגיד את זה לילדים, הם חייבים לדעת שיש שכר ועונש, אבל חייבים לתת להם המון המון התחזקות מסיפורי צדיקים, להראות להם איך הצדיקים עבדו את ד', ואיך הם האמינו בד' בכל מצב, ואיך הם פחדו מעבירה.

- הלוואי וכל ילדי הכיתה היו גדלים בסוף אברכי כולל, אבל זה לא ככה, חז"ל אומרים לנו אלף נכנסין לתלמוד ואחד יוצא להוראה, ויש מלמדים שחושבים רק על האחד שהולך להיות רב ומורה הוראה, והאמת הוא שהילד הזה יסתדר גם בלי המלמד, יש לו ראש טוב ויש לו כשרונות והוא יסתדר, אותו דבר בישיבה הוא יסתדר גם בלי המגיד שיעור, אבל תשע מאות תשעים ותשע התלמידים שלא יהיו רבנים, הם חייבים את המלמד שיגיד להם שיש הקב"ה בעולם, וינעים להם את היהדות, על אותם ילדים צריכים המלמדים והמגידי שיעור לשים לב, הם יהיו יהודים פשוטים, וצריך לתת להם אהבה לתורה, אהבה לתפילה, להגיד להם את החשיבות של כל יהודי, של יהודי ששומר שבת, יהודי שהולך לבית כנסת להתפלל שלש פעמים ביום, הילדים הם מאוד

שצריך, כל ילד חייב גם לקבל אחד מתפקידי ה'גבאות', יש ילד שמתאים לארגן דברים, ויש ילד שמתאים להיות בעל תפילה, ויש ילד שמנסים גם לעשות אותו חשוב, הייתי מציע לכם להשאיר משהו ברכב בדווקא, ואחרי זה אומר לילד שילך להביא מהרכב משהו, וירגיש שעליו אני סומך, או שהייתי שולח אותו למנהל לשאול אם אפשר כבר להתחיל להתפלל.

- הדבר השלישי שחשוב לדעת למלמדים היא: לספר להם סיפורי צדיקים ולשלב שם את כל המוסר שרוצים להכניס בהם, ידוע שהרה"ק מצאנו זי"ע היה שואל את המלמד של הילדים שלו, האם אתה לומד איתם מוסר, המלמד היה עונה שלומדים חובת הלבבות ומסילת ישרים וכדומה, אמר להם הצדיק, לא לזה התכוונתי, התכוונתי לשאול האם אתם מספרים סיפורי צדיקים, של הרה"ק הרבי ר' אלימלך ושל הרבי ר' זושא זכותם יגן עלינו.

- אנחנו יושבים עכשיו עם ילדים קטנים, ואנחנו לא יכולים לדעת מה יהיה עם הילדים האלו בעוד כמה שנים, אחד יהיה חשמלאי אחד יהיה אינסטלטור, אחד יהיה מהנדס, אחד ינהל חנות מזון, מה יביא לו יראת שמים באותן שנים, פגשתי בויליאמסבורג שוטר, הוא יהודי שעזב לפני שנים את היהדות רח"ל, ותפסתי איתו שיחה, ובתוך דבריו הוא מספר לי שהוא גדל במוסד חרדי בויליאמסבורג, והוא לא זוכר כלום מהמלמדים שלו, הוא זוכר רק מלמד אחד שסיפר המון סיפורי צדיקים, וכל הזמן הסיפורים האלו עולים לו לראש, ולכן הוא חוזר לאט לאט בתשובה, כל הזמן הוא נזכר מעוד סיפור ועוד סיפור, הוא אמר לי שכעת הוא כבר שומר שבת, לא

בייבי סיטר, שומרים על הילדים כמו בחול המועד.

• מלמד חייב ללכת לישון מוקדם, היום מסיימים שמחות מאוד מאוחר, ויש בכל לילה מסיבה אחרת, המלמד צריך להיות אמיתי בעצמו, האם הוא מגיע לתלמוד תורה רענן, האם הוא ישן מספיק, כי אם הוא עייף ורעב אסור לו להיות מחנך, הגיע אלי פעם מלמד ירא שמים, עוד לפני שהיה לנו את התלמוד תורה, והייתי במוסד אחר, והוא שואל אותי איך הילדים יודעים תמיד מתי זה ערב ראש חודש, וביום הזה הם פשוט מוציאים אותי מהכלים, כל חודש מחדש, איך הם יודעים מתי זה ערב ראש חודש, ולמלמד הזה היה מנהג שבכל ערב ראש חודש הוא היה צם, והוא היה אומר יום כיפור קטן, אצל חסידים לא נהגו לצום אבל הוא היה יהודי מיוצאי אשכנז והוא כן נהג כך לצום בכל ערב ראש חודש, אמרתי לו האם אתה לא קולט את מה שאתה אומר, הילדים לא קולטים בכלל שזה ערב ראש חודש, הם ילדים בריאים ב"ה, אבל אתה צם, ולכן אתה לוקח את זה כל כך קשה ואין לך סבלנות אליהם, הוא שואל אותי האם אתה בטוח, אמרתי לו האם ילדים בכלל יודעים מתי ראש חודש, הם לא יודעים כלום, הם ילדים קטנים, אבל ביום רגיל אם ילד היה מזיז קצת את השולחן לא היה קורה כלום, אבל בגלל שאתה צם זה מעצבן אותך וכו', ממש דברי הרמ"א במילואם.

• כל מלמד יכול להשתמש עם דברי הרמ"א, כתירוף לא ללכת לאירועים, אני מלמד ואסור לי ללכת לישון מאוחר, כמובן שאם האבא מחתן או שחמיו מחתן, לוקח המלמד ממלא מקום לאותו יום, אבל ביום יום, כשיש חתונה של בן דוד, ובן דוד שני, או של חבר, אומרים למחותן,

קטנים, הם גרעינים קטנים שזורעים עכשיו באדמה, ושופכים עליהם מים, ומה שישמעו עכשיו זה מה שיהיה להם בכל שנותיהם.

• יש בשולחן ערוך כמה סימנים הנקראים 'הלכות מלמדים', אני לא יודע אם בתלמוד תורה כאן דורשים את זה מכל מלמד שמתקבל כאן לעבוד, למשל בשחיטה, לא יקבלו אברך להיות שוחט אם הוא לא נבחן על הלכות שחיטה, אם אין לו כתב שהוא נבחן 'שמלה חדשה' הוא לא יכול להיות שוחט, והוא חייב לחזור על זה כל שלושים יום, מספרים שהגיע יהודי אל הגאון ר' מאיר שפירא זצ"ל והתלונן שהעבירו אותו מתפקידו, הוא היה שוחט, שאל אותו ר' מאיר מה אתה מתכנן לעבוד, הוא אמר שהוא רוצה להיות מלמד, אמר לו ר' מאיר, את העגלים לא הצלחת לשחוט טוב, האם עכשיו אתה רוצה לשחוט ילדים, הוא לא הסכים שיהיה מלמד. אני אומר לכם את זה, כדי שתדעו שכמו ששוחט וסופר חייב לעבור על הלכות שחיטה, גם טוב שמלמד יציץ מדי פעם בהלכות מלמדים.

• הרמ"א כתב [בסימן רמ"ה סעיף י"ז] שאסור למלמד להיות ער מאוחר בלילה, הוא חייב לאגור כוחות ולישון מוקדם כדי שיהיה לו כח ביום, הרמ"א גם כתב שם שאסור למלמד לצום, אסור לו לאכול ולשתות פחות מהרגיל, ולכן נוהגים התלמודי תורה שביום שיש צום, מסיימים מוקדם את התלמוד תורה, כי אסור למלמדים להיות מלמדים באותו יום, אם הגיע חצות והוא עוד לא אכל, זה מסכן את הילדים. אצלינו בתלמוד תורה לא שולחים הביתה את הילדים ביום צום, אבל המלמדים לא מלמדים באותו יום אחרי חצות, הם מחזיקים את הילדים רק בתור

• ב"ה יש לי נסיון בזה המון שנים, יש לנו תלמוד תורה כבר שש עשרה שנים, כולם קיבלו טיפול רפואי על ידי אמונה, ילדים עם כל סוגי הפחדים התרפאו עם דיבורי אמונה, יש ילדים שחייבים לישון בחדר ההורים מרוב פחד, אפילו בחורים יש שחייבים להכניס איזה שמיכה וכרית בחדר של ההורים על הריצפה ולישון שם, כי מפחדים בלילה, ועוברים איתם ממטפל למטפל ושום דבר לא עזור, אבל אם המלמד מדבר עם הילדים דיבורי אמונה, ושר איתם שירים של אמונה, שהקב"ה כאן, לילה זה הקב"ה, יום זה הקב"ה, העיר זה הקב"ה והיער זה הקב"ה, הדיבורים האלו מרגיעים את הילדים, ומרגיעים את כל סוגי הפחדים.

• אני לא יודע בדיוק איך זה כאן בתלמוד תורה, אבל ברוב תלמודי התורה יוצאים עם הילדים לפעמים לפארק, ופתאום מגיע כלב, ויש הזדמנות למלמד להחדיר אמונה פשוטה, הקב"ה כאן, הקב"ה שומר עלינו, אין מה לפחד, הקב"ה הוא הכל, הוא מגדל פה הכל, כל הצמחים פה זה הקב"ה, וכמה שיותר מכניסים דיבורי אמונה בילדים הצעירים, זה מרפא אותם, כשיש ילד שמגמגם אפשר לנסות טיפול רפואי, כי טיפול רפואי פיזי זה כן משהו שצריך לנסות, כי לפעמים זה תלוי בכלי הדיבור, ומלמדים אותו איך לדבר, אבל כשרואים שזה לא הולך כי זה משהו נפשי, מדברים איתם דיבורי אמונה, ובזה מרפאים אותם.

• יחד עם דיבורי האמונה יש ללמד אותם לדבר אל ד', אומרים לילד, תגיד בכל יום באידיש, רבש"ע תעזור לי שאוכל לדבר, רבש"ע תעזור לי שלא אגמגם, רבש"ע תעזור לי שלא יהיו לי פחדים, יש ילדים שמחזיקים אצבע בפה, וכבר ניסו את כל העצות,

אני מלמד אני יכול לבוא כמה דקות לקבלת פנים, אבל אני חייב ללכת לישון מוקדם כדי לחנך את הילדים כראוי.

• אני לא יודע איך בנוי התלמוד תורה כאן, ואני לא יודע איך הולך היום, אבל אצלינו בברוקלין, העירייה נותנת הרבה כסף כדי לרפא את הילדים נפשית, ותלמודי התורה נהנים מזה, כי כל ילד שיש לו איזה בעיה קטנה מקבלים עליו אלפי דולר מהעירייה, ולכן מביאים מומחים גדולים לתלמודי תורה, אנשים שלמדו חכמת אומות העולם, והם יושבים עם הילדים לאבחן אותם, את כל ילד מאבחנים עם משהו אחר, הילד הזה עם פחדים, והילד הזה עם חרדות, אני לא מכיר את כל השמות, הילד הזה מפחד להירדם, והילד הזה מפחד ממשהו אחר, אני לא רוצה לדבר עכשיו מהדבר הנורא הזה וכו', אני רוצה לדבר מהצד החיובי של הדבר, כל מלמד צריך לדעת שהדרך לרפא באמת את נפשו של הילד, בפרט את הילדים שיש להם בית שבור, בית שלא מסודר, אפשר לרפא את הילד על ידי דיבורי אמונה, כמה שיותר מדברים אליו דיבורי אמונה מרפאים אותו.

• אם יש ילד שיש לו פחדים, לא משנה איזה טיפול יעשו לו, לא יצליחו באמת להוציא את הפחדים, ולא משנה איזה שיטה המלמד יעשה הוא לא יצליח, יש דרך אחת ויחידה, שייספר לו שהקב"ה כאן ושומר עליו, יש ילד שמפחד מהמים, ובתלמוד תורה רוצים ללכת עם הילדים למים, והוא לא יכול לשמוע מזה, כי פעם אחד נכנס לו קצת לעין וכדומה, מה אפשר להגיד לו, אפשר רק להגיד לו שהקב"ה כאן, והקב"ה שומר עליו, אני אומר לכם את זה מהמציאות.

בתים יראי השם, שיעמידו משפחות כשרות, בדור הקשה הזה עם הנסיונות הקשים ביותר, ואתם לא יכולים לדעת אם שיחה אחת שדיברתם עם הילדים על שמירת עיניים, שצריך ללכת ברחוב עם העיניים למטה, השיחה הזאת תשמור על האברך בכל חייו בעשרות השנים הקרובות, המלמד לא ידע מזה אף פעם, האברך התחתן, אבל הוא הולך ברחוב עם העיניים למטה, כי פעם אחד הלכו לטייל עם המלמד, והמלמד אמר לילדים שצריך ללכת עם העיניים למטה, מה שמלמדים עושים עם הילדים, אף אחד לא יוכל לעשות אחרי זה, אפשר אחרי זה לעשות אסיפות גדולות לאברכים וכו', אבל הדבר החזק ביותר שמשפיע על האברך, אלו הדיבורים שהוא שמע מהמלמד.

- ר' יואל אמר לי שרוצים לעשות כאן שאלות ותשובות, בשם ד' נעשה ונצליח, אם מישוהו רוצה לשאול משהו, אפשר לשאול.

ש. עד כמה צריך המלמד לעבוד קשה בין ההורים לתלמוד תורה, כשההורים לא חושבים שצריך לעשות את מה שהתלמוד תורה דורש, וזה בהמון תחומים, אם זה בכלים טכנולוגים, אם זה בשאר ענייני חסידות, האם מותר למלמד לדרוש מהילד יותר ממה שההורים שלו רוצים שידרשו ממנו.

ת. השאלה הזאת נחלקת לשני חלקים, יש את הדברים שקשורים למוסד ולהנהלת התלמוד תורה, ובזה נהוג, שכל מוסד עושה לעצמו תקנון, וכל מי ששולח את הילדים לכאן חייב לעמוד בזה, כאן בחדר מותר להתלבש רק כך וכך, ומותר לילד להביא לחדר רק כלי כזה וכזה, ואסור להביא נגן וכדומה, וכל

שמו לו על האצבע משחה מרה, ושום דבר לא עזר, תלמדו אותם איך להתפלל, תגידו להם, תבקשו כל יום מהקב"ה, רבש"ע תעזור לי שלא אכניס את האצבע בפה.

- תפילה היא דבר שיכול לעזור לכל ילד עם הבעיה שיש לו, יש ילדים שהם מתביישים או שחסר להם בטחון עצמי, או שיש להם בעיה שלא מתעוררים בלילה כשצריכים לצאת לשירותים ולכן לא רוצים לבוא לקעמפ, מלמדים אותם לבקש על כך, רבש"ע תעזור לי שלא אתבייש, שארגיש בטוח, שאתעורר בלילה.

- כמובן שכל מלמד צריך ללמד בכיתה שלו את מה שמבקשים ממנו בתלמוד תורה, אבל בד בבד הוא חייב לדבר איתם המון בסיפורי צדיקים, בדיבורי אמונה, וללמד אותם לדבר עם השי"ת, והשיחות האלו של המלמדים והסיפורי הצדיקים האלו, זה מה שנשאר להם לתמיד, המלמד מספר להם מעצמו סיפורים, נאבד לי משהו וביקשתי על כך, והקב"ה עזר לי ומצאתי את זה, היום יש כל מיני קורסים ל'בטחון עצמי', שום דבר לא יעזור לבטחון עצמי, רק דיבורי אמונה עוזרים.

- ד' יעזור לכם שיהיה לכם הרבה הצלחה, ד' יעזור לך הרב ר' יואל עם המלמדים, שתוכלו להכניס בילדים אמונה פשוטה, את ההלכות הפשוטות, אל תחשבו שיצאו כאן רבנים גדולים, תחשבו מעם ישראל, מפשרי העם שיצאו מכאן, שידעו איך מתפללים תפילת שמונה עשרה, ההלכות הפשוטות, ואם יצא כאן אחד מאלף שיהיה גדול בישראל, זה כבר לא קשור אליכם, הקב"ה שולח נשמות גבוהות מזמן לזמן, העבודה של כולנו זה לעבוד על היהודים הפשוטים, לגדל כאן דור של בעלי

לילד, אני לא יודע מה אבא שלך עושה ולמה, אולי יש לו סכרת, אולי מותר לו, אולי יש לו היתר מרב, אני אומר לך מה שאתם צריכים לדעת, שאסור לאכול לפני התפילה.

אולי תשאל את השאלה יותר פרטני אוכל לענות לך יותר ברור, אבל באופן כללי, יש להכניס בילדים כמה שיותר יראת שמים, וזה ישפיע גם על ההורים.

ש. אני רוצה לתת דוגמא ספציפית יותר של טכנולוגיה, הילד מעריך את אבא שלו, ויודע שמה שאבא שלו עושה זה נכון, וכשהילד שומע בתלמוד תורה מהמלמד שאסור להחזיק סמארטפון, והוא יודע שלאבא שלו יש סמארטפון, הוא יחשוב, אבא שלי הרי לא שייגעץ, הוא יהודי ירא שמים, כנראה שהמלמד הוא סתם מדי אדוק, ואז הילד לא יקבל כלום ממה שהמלמד אומר, מה עושים כאן?

ת. אני קצת חולק על המלמד החשוב ששואל כך, וחושב שכל ילד חושב שאבא שלו צודק והמלמד שלו לא צודק, אני חושב שיש המון ילדים שכן מקבלים את הדיבורים הנכונים של המלמד, אבל המלמד חייב מאוד מאוד להיזהר להכניס טעם מתוק ביהדות, שהילד לא ישמע רק 'אסור אסור ואסור', שהילד לא יחשוב שיש איזה משהו נעים ברחוב, אבל לנו אסור להחזיק את זה, אדרבה, המלמד צריך להדגיש לילדים, שרק מי ששמור בקדושה וטהרה יש לו חיים טובים, רק מי שאין לו סמארטפון נעים לו והחיים שלו מתוקים באמת, רק מי שהולך בדרך התורה יהיה לו טוב.

אני מדבר המון לבחורים מזה, להישמר מכל הכלים, ולא לצפות

אבא שמכניס את הילד לתלמוד תורה כאן, הוא מכניס את הילד אדעתא דהכי.

וכל זה בנוגע לתלמוד תורה, אבל בנוגע למלמד, המלמד חייב להכניס בילד, הרבה הרבה יותר, ממה שהמוסד דורש, והרבה הרבה יותר ממה שההורים דורשים, להחדיר בהם הכי הרבה יראת שמים שאפשר, אבל מאוד מאוד להיזהר לא לדבר עם הילדים נגד ההורים חס ושלום.

למשל כשאני הייתי מלמד דיברתי עם הילדים על הדבר החשוב של 'נטילת ידיים' כל בוקר כשקמים מהמיטה, שלא יורדים מהמיטה בלי שנוטלים ידיים, וסיפרתי להם מה כתוב בזוהר הקדוש על כך, וכל קדושת היהודי תלוי בזה, והייתי מלמד בכיתה ט', ומלא ילדים מרימים אצבע ואומרים, אבא שלי לא נוטל ידיים בבוקר, אמא שלי לא נוטלת ידיים, צריך לדעת איך להסתדר במצב כזה, אסור לדבר נגד ההורים, אומרים לילדים, אני לא יודע מה ההורים עושים, אני אומר לכם מה יהודי צריך לעשות.

הרי אתם מודים בזה שמלמד חייב לדבר עם הילדים שאסור לדבר באמצע התפילה, ומה תעשו אם הילד אומר, שאבא שלו יושב כל התפילה ומדבר, המלמד חייב להמשיך לדבר מזה, ויגיד לילד, מה שאבא שלך עושה זה לא העסק שלך, אני אומר לך מה שכתוב בשולחן ערוך, בשו"ע כתוב שאסור לדבר בתפילה, בזוהר הקדוש כתוב שיהודי שמדבר בתפילה מראה בזה שאין לו חלק בעם ישראל, וזה לא קשור אליך מה שאבא שלך עושה.

לימדתי את הילדים שאסור לאכול לפני התפילה, והילדים אומרים לי שאבא שלהם עושה כל בוקר סעודות שלימות, אוכלים עוגות שלימות, אמרתי

את הסינון הכי חזק, אבל אתה בתור ילד אסור לך לראות שם כלום, ורק כשתגדל ותצטרך משהו לפרנסה תלך לרב שלך ותשאל אותו, חייבים לדבר עם הילדים מטכנולוגיה, אין שום תירוץ על זה, חייבים להזהיר אותם מהכלים האלו.

ש. הילד אומר שאבא שלו אמר שמותר לאכול את המאכל עם ההכשר הזה, ואבא שלו אמר שמותר ללכת למקום פלוני, מה עושים עם זה?

ת. אי אפשר להגיד לילד מה לאכול בבית, אבל בתלמוד תורה קובעים מה כן מותר להכניס ומה לא, ואומרים לילד, שיש המון כשרויות ויש המון רבנים ודיינים, וכל אחד חייב שיהיה לו רב וכל אחד שואל את הרב שלו, וכשאתם תגדלו גם לכם יהיה מורה דרך או רב או דיין או ראש ישיבה, ותאכלו רק מה שהדיין אומר, אבל כאן בתלמוד תורה, אפשר להכניס רק את ההכשר הזה והזה, כי את זה כולם אוכלים, ולא רוצים שיביאו דברים שרב פלוני לא אוכל, ככה נוהגים בכל תלמודי התורה, שמאשרים להביא רק מההכשרים שכולם אוכלים, ואם האבא שלו לוקח את הילד למקום שאין שם יראת שמים, מה אתה יכול לעשות, הילד בין כה הולך עם האבא שלו, אבל באופן כללי אומר המלמד, שהולכים רק למקומות שיש שם יראת שמים וש אפשר לשמור שם על העיניים, ותראו שעם הזמן הילדים ישפיעו על ההורים.

ש. מה עושים כשאבא שלו הולך למקום שלא צריך ללכת לשם, למשל ללכת למוזיאון בחול המועד, שמלא בתערוכות, וכולם הולכים שם?

ת. אם כולם הולכים שם, אתה לא יכול לדבר מזה, כי מה הילד יכול לעשות

ראיות אסורות בכלים אלו, אבל אני לא מדבר כמו במקומות אחרים שאומר אסור ושייגעץ וכו', כי אז הבחור אומר לעצמו, אני רוצה להיות שייגעץ כי אני רוצה ליהנות, אבל אני אומר לבחור, אם אתה רוצה באמת ליהנות, אם אתה רוצה חיים טובים, זה רק בלי הסמארטפון, רק אז יהיה לך שלום בית, רק אז יהיה לך סבלנות לילדים שלך, וזה משהו שמדבר לאנשים, אנשים רוצים כף אנשים רוצים שיהיה להם טוב, הם צריכים לדעת שרק מי ששומר על עיניו יש לו חיים טובים ומתוקים.

צריך מאוד להיזהר לא לזלזל בהורים, לא להגיד מילה רעה נגד האבא שלו ח"ו, אבל בו זמנית לדבר המון משמירת עיניים, שאסור לראות ראיות אסורות, הקב"ה לא מרשה, ובסוף זה ישפיע גם על ההורים, הגיעו להרה"ק מסאטמאר זי"ע כשפתח את המוסדות בארה"ב אחרי המלחמה, והגיעו אליו להגיד שהכניסו כאלו ילדים לתלמוד תורה, שיש להורים שלהם טלוויזיה בבית, אמר הרה"ק מסאטמאר, זה לא משנה מה יש להורים שלהם, או שההורים יוציאו את הילדים מהתלמוד תורה כשיראו מה מדברים איתם כאן, או שזה ישפיע על ההורים שהם יוציאו את הטלוויזיה מהבית, תדברו מהילדים מיראת שמים, המון יראת שמים, ושידעו שהחיים מתוקים רק כששומרים על העיניים.

ש. האבא אומר שהוא מרגיש שהבן שלו מבולבל לגמרי, הוא לא מבין האם מותר להחזיק סמארטפון או שאסור.

ת. אפשר להגיד לילדים, שכל אחד צריך מורה דרך בחיים, וחייבים לשאול את הרב כל דבר ודבר, ואולי הרב נתן לו היתר לצורך פרנסה, ובטח יש לזה

שסיפרו לי שכשהם נכנסים לכיתה, הם מבקשים מההורים ומהנהלה, לא לשלוח אף ילד לטיפול בהתחלה, תנו לי צ'אנס להתחיל עם כל הילדים דף חדש, אחרי חודש וחצי תבואו לדבר איתי, ואחרי שהמלמד התפלל עליהם והרעיף עליהם המון מילים טובות, הם עשו אותות ומופתים.

בכל מקרה המלמד צריך לדעת שכל הנושא הזה קשור להורים ולמוסד, וזה לא התפקיד שלו, אבל הוא יכול לבקש מהם צ'אנס ולנסות את שלו, הרבה פעמים כשיש מלמד לבבי, הוא יכול להפוך לגמרי את הילד, הרבה פעמים אין למלמדים סבלנות והוא רק רוצה לשלוח את הילד לטיפול, ולמישהו שיקדם אותו, וזהו, אבל אם הרבה סבלנות אפשר לעזור לו להיות ילד מן השורה.

ש. לפעמים יש ילדים כאלו שצריך כל הזמן לשלוח אותם לעשות דברים ולסדר את התלמוד תורה וכדומה, ואולי עדיף שבזמן הזה ישבו עם מישהו שיקדם אותם בלימוד?

ת. גם לתת להם לסדר דברים זה לימוד, כי צריך ללמד את הילדים להיות אחראיים לדברים שלהם, צריך לעשות את זה לכתחילה, אצלי במוסד אני עושה את הדברים האלו לכתחילה, אני מלמד את הילדים לנקות אחרי שסיימו לאכול, אם הילד יתרגל לזרוק את האוכל ויסמוך על הגוי שיבוא לנקות, הוא יגדל בצורה לא נכונה, ילד אמור ללמוד לקחת אחריות על מעשיו, הילדים צריכים לסדר את הכיתה, וכשיודע שהוא צריך לסדר את זה, הוא לא יזרוק כל כך מהר עטיפות של אוכל על הרצפה.

ש. אבל אם לא מבטלים את התלמוד תורה לבנין בית המקדש,

כשכולם הולכים לשם, צריך רק להגיד להם, שלא משנה לאן הולכים צריך לשמור על העיניים.

ש. מה עושים כשהאבא לוקח את הבחור שלו לחוף הים?

ת. חוף הים זה גילוי עריות ממש, בוודאי שמוטל על המלמדים להזהיר שאסור ללכת לשם, ד' ישמור ויציל, אסור ללכת לשם בשום אופן, כמובן זה תלוי בגיל הילד, אבל אתה שואל על בחור, חייבים להגיד לבחורים, שאולי מבחינת הממשלה הם נחשבים לקטינים עד גיל 18, אבל התורה אומרת שמגיל 13 נחשבים לגדול, וכל אחד מזהיר לא להיכשל בעבירות, ואין לו שום היתר ללכת למקום כזה, הוא צריך לדעת שיהודי אסור לו ללכת לחוף הים, זה גילוי עריות, כמובן שלילדים קטנים צריך מאוד להיזהר אם מדברים מזה, שלא יתבלבלו.

ש. האם המלמד חייב לדאוג שהילדים יתקדמו בלימודים, כשההורים והמוסד לא מטפלים בזה?

ת. חובתו ליידע את ההורים ואת הנהלת המוסד, שיש לילד קושי מסויים בלימודים, ושצריך לעזור לו, אבל אם הם לא מקשיבים לו, מה המלמד יכול לעשות.

ש. מה המוסד יכול לעשות כשיש כל כך הרבה ילדים שצריכים טיפול?

ת. לא תמיד חייבים להוציא את הילד לטיפול, הרבה פעמים המלמד יכול לעשות פלאים, גם אם הילד כבר הולך כמה שנים לטיפול, אני מכיר כמה מלמדים במוסדות אחרים, חברים שלי,

איך מבטלים כדי שינקו את התלמוד תורה?

ת. כי זה חלק מהלימוד של תלמוד תורה, צריך ללמד את הילד מידות טובות, אם ילמדו את הילד רק גמרא וחומש, והוא יזרוק כל דבר על הרצפה, יגידו עליו אוי לרבו שלימדו תורה.

ש. יש הרבה פעמים דברים שצריך לסחוב ולסדר, ולא חייבים ללמד את זה לילדים, זה לא קשור למידות טובות.

ת. תמיד יש בכיתה ילדים שעליהם אומר המחבר [סימן רמ"ה סעיף ט'] שטוב שישבו בכיתה גם אם לא מבינים, אולי יכנס בהם משהו. לוקחים את הילדים האלו שסדרו מה שצריך לסדר, הבעיה היא שאחרי זה מגיעים הילדים המצויינים, וטוענים מה אנחנו אשמים שאנחנו כן מבינים הכל, למה אסור לנו לצאת מהכיתה, צריך לדעת לתת גם להם, ולדבר איתם בצורה יפה.

ש. מה הדרך הכי טובה לילדים גדולים שיתפללו עם חיות?

ת. צריך לעשות להם הגרלות ופרסים עם כרטיסים ומבצעים, תדע שכולנו באותה סירה, בכל הישיבות מתמודדים עם זה, אני מתפלל בישיבה, ואם אני עוצר שניה להתפלל, ולא שומעים את הקול שלי, זה נשמע לי כמו בית החיים, אני מתבייש מזה, ואז אני עובר שוב בין הבחורים להעיר אותם, אבל מבצעים ופרסים זה משהו שעובד, ולכל מלמד יש את השיטה שלו, אבל צריך להיזהר לא לעבוד על הילדים.

ש. אנחנו יודעים שאסור לצעוק על הילד ולהגיד: כל פעם שאני מדבר אליך אתה לא מקשיב, תמיד אתה

שובר הכל, וכדומה, אלו משפטים ששוברים את הילד, אבל האם מותר להרים את הקול לפעמים על הילד, לא על הילד עצמו אלא על הדבר שעשה, למשל, לצעוק, איך יכול להיות שילד יעשה דבר כזה חמור, או לצעוק, האם מותר למלמד לצעוק כך, האם זה נכון לעשות כך?

ת. זה נכון, צריך לעשות את זה, חז"ל אומרים [בשבת קה:]: שהאמוראים שברו כלים כדי להכניס פחד ויראה בבני ביתם, אף שאמרו חז"ל שהמשבר כלים כאילו עובד עבודה זרה, מכל מקום זה רק מתוך כעס, אבל האמוראים לא עשו את זה מתוך כעס, חייבים לפעמים להרים את הקול על התלמידים, כדי להכניס בהם דרך ארץ ויראת שמים, וכמובן לא לפגוע בילד, אבל הרמת קול היא דבר חשוב ומוכרח, אם תבוא אלי לישיבה תשמע מה זה הרמת קול, מוציאים דרשות שלי איך שאני מדבר בעדינות דברי חיזוק, ולא שולחים את מה שקורה באמת בישיבה, כמובן לא לפגוע בילד עצמו, אבל עצם הרמת הקול היא דבר חשוב שצריך להיות, כדי להכניס דרך ארץ ולהציב גבולות של יראת שמים.

ש. ומה קורה אם עושים את זה מתוך כעס?

ת. זה לא יעזור כלום, אי אפשר לתקן מישהו כשכועסים, רק אם המלמד מכין את זה מראש בישוב הדעת, עכשיו אני הולך לצעוק על דבר זה וזה, זה יכול להועיל.

ש. איך הילדים יודעים מתי זה מתוך כעס, הם יחשבו שמותר לכעוס?

ת. הם מיד רואים שזה לא מתוך כעס,

ש. האם הדו"ח מיועד לילד או להורים שידעו את המצב של הילד?

ת. זה גם וגם, כי ההורים מראים לילד מה כתוב שם, אבל מה רוצים מהאבא, מה יהיה כשהאבא יראה שהבן שלו לא יודע את הגמרא, מה אתה רוצה שהאבא יעשה, מה הוא יכול לעשות שהמלמד לא יודע לעשות, יש רק דבר אחד שצריך לשתף את ההורים, בנושא של דרך ארץ, אם אין דרך ארץ צריך לדבר על זה עם האבא, וכמובן רק כשהאבא הוא מחנך ויודע מה לעשות, כי אם האבא צוחק מזה וזה לא מעניין אותו עושים חורבן בזה, כי האבא יעזור לו שלא יהיה לו דרך ארץ.

ש. רואים שילדים שלומדים עם ההורים שלהם, יש להם אחריות ועול להקשיב בכיתה כי אחרי זה ילמדו את זה עם ההורים, אולי כן חשוב שההורים ידעו בדיוק מה הילד למד ויודע?

ת. אני לומד עם הילדים שלי כל יום, ואני לא רואה שזה עובד, משום מה הילדים שלי מצליחים בלימודים בעיקר אחרי החתונה, גם אני לא הייתי מוצלח כשהייתי ילד, אני זוכר כשהייתי ילד והייתי חוזר עם אבא שלי מבר מצוה, הוא היה אומר לי, אתה תגיד את הפשעטיל כמו בחור זה, וכמובן לא יכולתי להיות כמוהם, אבל אני יכול להגיד לכם שרוב הילדים האלו, בסוף לא הצליחו בחיים שלהם.

ש. האם זה נכון להגיד לילד, תתנהג כמו פלוני?

ת. חס וחלילה, אסור להגיד כך לילד, אסור להשוות בין ילד לילד.

ש. האם מבחינים זה דבר נצרך?

הם רואים שדקה אחרי זה המלמד יכול לחייך ולדבר ברוגע, מי שבכעס לא נרגע בשניה, ולא מחייך אחרי זה.

ש. מה הבעיה לתת דוחות שבועיות לילדים [פתק שהמלמד כותב איך הילד התנהג השבוע]?

ת. גם אצלינו במוסד יש דוח שבועי, זה נקרא 'דוח נחת', וזה עובר הגהה אצל המנהל, ובבית ספר אצל המנהלת, מאוד מקפידים לא לכתוב שם שקר, אבל לא להדגיש את החסרונות, לכל ילד יש משהו טוב שאין לילד אחר, יש ילד שלא מתפלל מילה אחת, אבל הדרך ארץ שלו להפליא, כל יום בסיום הלימודים הוא יבוא למלמד ויגיד תודה לך רבי, ואיפה שכתוב תפילה, לא יכתבו מצויין, אולי ידלגו על זה, אבל במידות טובות, או בהערות, כותבים: כזה ילד עוד לא היה לי, ילד שיודע להודות על כל דבר. יש ילד שלא מצליח להחזיק ראש בלימודים, תמיד הוא שוכח להביא ספרים, אבל בבין אדם לחבירו, הוא מיוחד במינו, הוא כל כך רגיש לזולת, תמיד יתן לשני ויותר מעצמו, אז במקום לכתוב לו בדוח שהוא לא לומד ולא אחראי וכו', יכתבו לו כמה המידות טובות שלו מיוחדים, ולכן הבעיה בדוחות האלו היא כשמדגישים לילד את כל הבעיות שלו, את כל הדברים שהוא לא התברך בהם, ואת הכשרונות שאין לו, אבל כשהאמא רואה את הפתק של הילד, איך שהוא מיוחד בדרך ארץ ואיך שהוא מיוחד במידות טובות, זה דבר יפה מאוד.

צריך לדעת מה המטרה של הדוח, חייבים בעיקר להדגיש את החלקים היפים של הילד, כי אם הוא רואה כל שבוע כמה הוא לא יודע ללמוד, וזה מתוויג בפתק, הוא ידוע, תייגו אותי כילד שלא לומד.

המלמד מקבל בחינם את השכר לימוד?

ת. כשאני נהייתי מלמד הכנסתי את הילדים לאותו מוסד כששם נתנו לי את השכר לימוד בחינם, ככה אני עשיתי.

ש. כמה פעמים אפשר להעיר לילד שימשיך להתפלל?

ת. אי אפשר לעצור את הכיתה כל דקה שוב ושוב, פעם אחת באמצע התפילה ברור שמותר, אבל צריך לראות שזה לא יהיה יותר מדי.

ש. מה עושים שהילד לא רוצה להתפלל והוא לא מרגיש בנוח בתפילה?

ת. צריך לדעת ממה זה נובע, אם קשה לו אותיות העברי, או שהוא סתם צריך חיזוק על חשיבות התפילה, צריך לדרוש מהילדים להתפלל, כי זה מה שישאר ממנו בסוף, שילך כל יום להתפלל, אבל יש ילד שהוא מאוד חולמני, כמה פעמים שיגידו לו, הוא שוכח שוב להתפלל, וכל פעם הכיתה נעצרת שוב, אין שום ענין לעצור את הכיתה על זה, עוצרים את הכיתה רק אם משהו מפריע לכיתה, אבל אם לא מפריעים, אין טעם לעצור את כולם.

ש. לבן שלי אין חשק להתפלל

ת. גם לבן שלי.

ש. שאלתי משהו מה לעשות עם הבן שלי, הוא אמר לי שכתוב שקטנים פטורים מן התפילה, מילא בתלמוד תורה צריך להתפלל כדי שלא יראה שם פורים, אבל בשבת אין חובה לדרוש ממנו להתפלל.

ת. אולי הילד פטור מהתפילה, אבל

ת. זה בדיוק כמו ה'דוחות השבועיות' שדיברנו מקודם, זה מיועד רק להדגיש את הנקודות הטובות, כי יש ילד מוכשר, שלא מקשיב כלום ולא לומד כלום, אבל בין לבין האוזניים שלו קלטו את הכל, והוא יכול להוציא מאה אחוז במבחן, ויש ילד שהתייגע באמת, אבל הוא מצליח להוציא רק חמישים אחוז, או ששים או שבעים אחוז, מה הוא אשם, גם אצלינו יש מבחנים, אבל לא כותבים כמה אחוזים יש, כותבים בסוף הדף, ידעת מצויין, תמשיך להתמיד ותגדל תלמיד חכם גדול וצדיק גדול.

עיקר המטרה של המבחן הוא, שהילד שכן הבין וכן למד, יוכל לבחון את עצמו ולראות שהוא יודע את החומר השבועי, והילד שניסה קצת להבין ולדעת, רואה שהוא הצליח קצת.

ש. האם לא כותבים על השאלות מה הוא ידע ומה הוא לא ידע?

ת. כותבים וי [צ'ק] על השאלות שידע, ואת מה שלא ידע מדלגים, הוא מבין לבד שלא ידע, אבל אני לא כתבתי לו את זה עם לורד שידע שהוא לא ידע, המלמד מוסיף לכולם מילים טובות, והילד רואה את ההצלחה שלו.

ש. מה יעשה ילד שכן ניסה ללמוד את הכל, ובסוף יראה במבחן שהוא לא הצליח?

ת. מותר לעזור לו בעת עשיית המבחן, אם הוא למד, צריך לעזור לו שיצליח במבחן, העיקר הוא לא לתייג אותו ולא להחתיים אותו כילד שלא יודע.

ש. האם זה נכון שהמלמד יחפש לשלוח את הבן שלו לת"ת שנקרא עם חינוך יותר טוב, או שיכול לשלוח לתלמוד תורה ששם

עושים מבצע לילד על משהו שהוא חייב לעשות, לא נותנים פרסים על דברים שחייבים לעשות.

ת. מה פתאום, הרמב"ם פוסק בפירוש להיפך [בהקדמה לפרק חלק], שהמלמד יאמר לילד, קרא בתורה ואתן לך אגוזים, או מעט דבש. כמובן ילדים מבוגרים יותר נותנים פרסים יותר חשובים, כמו ספרים, ולבחרים מבוגרים יותר אומרים שאם יתפללו יהיה להם שידוך, ולאברכים אומרים שיהיה להם פרנסה.

ש. בסוף הילד ידע שהוא עושה דברים רק כשמקבל פרס.

ת. בסוף יגדל וידע שצריך להתפלל, כך מחנכים לעשות את מה שצריך לעשות, גם בבית עושים כך, אומרים לילד לסדר את הבית ונותנים לו סוכריה קטנה, ואחרי זה הוא מתרגל לסדר את הבית ולהרים את הצעצועים, אני מדבר על ממתקים קטנים שבין כה היו נותנים לו.

ש. אולי כדאי להגיד שעל עצם התפילה לא נותנים לו ממתק, כי את זה חייבים, אבל אם הוא יוסיף ויעשה משהו צדדי כמו להתפלל בקול, הוא יקבל ממתק?

ת. הקול זה משהו חשוב, זה לא משהו צדדי, הקול מעורר את הכוונה, וכמובן שגם על זה כדאי לתת ממתק, כי אם הוא יתרגל להתפלל בקול, הוא ימשיך להתפלל בקול, וגם על עצם התפילה נותנים לו ממתק, כך ילדים מתרגלים.

ש. אפשר ללמוד המון עם הילדים ורק חלק ידעו, ואפשר ללמוד פחות, ויותר ילדים ידעו, איך כדאי ללמוד?

האבא מחוייב בחינוך, אגב כתוב 'חייבין' בתפילה [דברי המשנה בברכות כ. נשים ועבדים וקטנים פטורין מקר"ש ומתפילין וחייבין בתפילה ובמזוזה ובברכת המזון], כי הם חייבים בחינוך.

ש. אולי צריך ללמד את הילדים את התרגום של המילים בתפילה, הם לא מבינים ולא מתחברים?

ת. נכון מאוד, אצלינו בתלמוד תורה, זה חלק מהלימודים, כל שבוע מלמדים ברכה נוספת בשמונה עשרה.

ש. איך אפשר לשכנע את הילד שיתפלל, הוא לא צריך פרנסה הוא לא צריך רפואה, אולי להשאיר אותו כך, וכשיגדל ויצטרך פרנסה הוא ילך להתפלל?

ת. חס ושלום, אם לא תלמד אותו עכשיו להתפלל, הוא לא יתפלל כשהיה גדול, אתה חייב לחנך אותו, אף אחד לא מתחיל בגיל מבוגר פתאום להתפלל, אצל חסידים הקפידו להביא את הילדים לבית הכנסת בגיל שלוש, ואילו במקומות אחרים התחילו להביא בגיל בר מצוה, והילד מתנגד, הוא כבר רגיל לצעצועים שלו, אני מביא את הילדים הקטנים ביותר, ואני מביא איתי חבילה של סוכריות קטנות, וכל ילד לפי הרמה שלו צריך להתפלל מה ששייך לו, אחד אומר רק ושמרו, אחד אומר גם מזמור שיר ליום השבת, ובמשך התפילה אני נותן להם סוכריות קטנות אחרי כל מזמור ומזמור, אני המלמד שלהם בשבת.

ש. האם להחזיק את הילדים כל השבת ליד האבא?

ת. מה השאלה בכלל.

ש. מישוהו אמר לי פעם שלא

הזה, והוא מספר שלפני שלוש שנים היה לו סיפור כזה וכזה, היה ילד שבתלמוד תורה הוא היה הילד הכי חשוב, אבל בבית הוא התנהג בצורה נוראית להורים שלו, ולכן הילדים צריכים לדעת איך להתנהג עם האבא והאמא וכו', אבל לא לפגוע בילד ח"ו, הוא צריך להישאר עם הכבוד שלו.

ש. מה עושים כשילד חוזר ביום ראשון עם הפתק מאבא שלו, והוא כתב על הכל ב' – [ב' מינוס], זה ממש צועק שהאבא רק רוצה שהמלמד יטפל בילד, מה עושים?

ת. תתן לו צביטה קטנה בלחיים, יש לו אבא טיפש.

ש. מה עושים עם ילד שאומר הרבה 'שקר', הוא כבר בחור, וכותב הרבה שקר ומדבר הרבה שקר, הביאו את ההורים, והם בכלל לא מבינים על מה מדברים, הילד מבחינתם דובר רק אמת, ומבחינתם זו המעלה היחידה של הילד שהוא תמיד דובר אמת, מה עושים?

ת. צריך לחנך את הילדים לדבר רק אמת, אתמול הגיע אלי ילד ואמר לי שילד אחד נתן לו מכות, אמרתי לו שיקרא לילד השני, ושאלתי אותו האם זה נכון, הוא אמר שזה לא נכון, אמרתי לו כך: תקשיב לי, אם אתה הולך להגיד לי את האמת, אתה תצטרך רק להגיד לו סליחה וזהו, אבל אם תשקר לי אצטרך לתת לך עונש, אני לא יודע מה העונש אבל אצטרך להעניש אותך, הילד מיד הודה שהוא הרביץ לו וביקש יפה סליחה, צריך ללמד את הילדים שלא יפסידו מלהגיד אמת, אם אתה מדבר עם בחור, תדבר אליו יפה, תגיד לו שהוא לא יוכל לחיות כך, אם לא יהיה איש אמין אף אחד לא ירצה לעשות

ת. בעיקרון הנהלת התלמוד תורה קובעת את סדרי הלימודים, מה ללמוד, והמלמד צריך לדבר על זה עם המנהל, זו לא החלטה של המלמד.

ש. ואם המנהל נותן למלמד להחליט.

ת. איזה כיתה אתה מדבר.

ש. כתה ז'.

ת. כמובן שלומדים איתם יותר גמרא, אבל בודקים כל הזמן מה מצב הכיתה, והמלמד צריך יותר לשים לב על הילדים הבינוניים מהמצוינים, או שיחלק את הפרק, חצי יום ילמדו בצורה שכולם יבינו, וחצי יום ילמדו יותר בבקיות ובמהירות, כמו שעושים בישיבות, הילד המצוין ירגיש טוב שהוא סיים פרק ומסכת, והילד הבינוני ירגיש טוב שהוא יודע מה שלמדו בבוקר.

ש. מה עושים עם ילד שבתלמוד תורה הוא ממש ילד מצויין, אבל ההורים מתלוננים שבבית הוא ילד נורא, האם מותר למלמד להתערב על מה שקורה בבית?

ת. המלמד צריך לדבר עם הילדים על כך, ולהגיד להם איך להתנהג בדרך ארץ בבית.

ש. אבל הילד נחשב למצוין, ואם המלמד יגיד לו עכשיו שהוא לא מתנהג טוב בבית הוא ישבר.

ת. אסור למלמד לדבר ספציפי לילד הזה, ואסור לו לגלות שהוא יודע מה קורה בבית, שלא יקח לו את הכבוד שיש לו בכיתה, הוא ידבר לכיתה באופן כללי, תמיד כשמקבלים טלפון מאחד ההורים, למחרת המלמד נותן דרשה על הנושא

מהתיק, והמנהלת בדקה את המצלמות וראתה את הילדה שמוציאה את זה, אבל המנהלת מבינה בחינוך והבינה שאם היא תגיד לילדה שראתה במצלמות שהיא גונבת דברים היא תתבייש להסתכל לה בפנים, והיא סתם תשבור אותה, לכן היא נכנסה לכיתה ואמרה, ילדות יקרות אני רוצה להגיד לכם, שיש כאן מצלמות, ואפשר לראות הכל, ואני לא הולכת לבדוק את זה, כי אני בטוחה שזה יעצר, וכל מי שחסר לה אוכל יכולה לבוא ולבקש וכו' ואסור לגנוב וכו' והקב"ה כאן, וכך לא פגעו בילד, אבל יכלו ללמד אותו בעקיפין שאסור לגנוב.

מלמד הוא לא איזה מנהל משק במחסן, זו עבודה קשה שבמקדש, הוא צריך כל יום לחשוב מחדש, איך אני יכול היום לעזור לילדים, והמון להתפלל על כך להקב"ה.

המשך השאלות ותשובות של שיעור זה יהיה בעזרת השם בשבוע הבא.

איתו עסקים.

ש. אבל ההורים אומרים לילד שהוא מדבר אמת.

ת. זה לא משנה, תשאיר את ההורים בצד, אתה תדבר לילד ותחנך אותו, ותוכיח אותו שחור על גבי לבן שהוא שיקר, ותדבר אליו לבבי, שלא יהיה לו טוב בחיים, והוא חייב להשתנות, רק על ידי שמדברים לילד שוב ושוב, זוהי הדרך לחנך את הילד.

ש. זה אומר שלא לדבר לילד על מעלת דיבור אמת או על חומרת אמירת שקר, אלא פשוט להוכיח לו שהוא שקרן?

ת. אם אין ברירה, אין ברירה, לפעמים חייבים לעשות את זה כדי לעזור לו, שלא יגדל שקרן וגנב, כמוכן שאם אפשר לחסוך את זה, חוסכים את זה, אבל אנחנו חייבים לעזור לו, היה לנו לאחרונה סיפור, שאחת הילדות התלוננה שכל יום מישהי מוציאה לה את האוכל

לשמיעת השיעורים
קול ברסלב: 1212-444-9191

– פנימי –

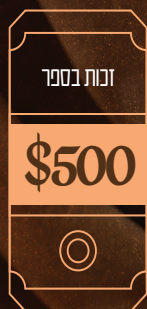
יצא לאור על ידי תלמידי היכל הקודש
בני ברק יצ"ו

להערות והארות: ushiseb@gmail.com

מ ו ד ע ה מ ש ח ת

חלק י"א

מיט גרויס פרייד טוען מיר מעלדן פאר אג"ש אז
מיר גרייטן זיך שוין צו דרוקן ספר עצתו אמונה

b•pay AE12

donary donary.com/7495

מנובא Mechon Atzusi Emini

QIC 10505

zelle maebreslev@gmail.com

צו קויפן א זכות אינעם
ספר ווענדט איין צו:

מנה"ר שמואל אייכנשטיין הי"ד
917.589.3382